

Ką byloja posovietiniai „reideriai“?

Laurynas Jonavičius, Rytų Europos studijų centras

Pastaraisiais mėnesiais Rusijoje ir Ukrainoje nemenko dėmesio susilaukia įvairūs verslo įmonių, korporacijų ir kompanijų tarpusavio konfliktai, susiję su vidiniu akcijų persikirstymu, įmonių susijungimu ir panašiais, iš pirmo žvilgsnio ekonominiame gyvenime įprastais, procesais. TNK-BP rusų ir britų akcininkų nesutarimai, kompanijos „MECEL“ puolimas Rusijoje, „UkrGaz-Energo“ ir „Naftogaz Ukrainy“ nesutarimai Ukrainoje skatina įdėmiau pažvelgti į daugelyje posovietinių valstybių vykstančius procesus. Panašu, kad daugelį paminėtų ir kitų atvejų galima būtų susieti pagal vieną bendrą vardiklį – reiderystės fenomeną.

Kas yra reiderystė? Kuo užsiima reideriai? Kokias tendencijas atskleidžia su reideriais susijusios problemos daugelyje posovietinių valstybių? Atsakymų į šiuos klausimus galima paieškoti apžvelgiant Rusijoje ir Ukrainoje jau nebe pirmus metus stebimus procesus.

Pats terminas „reideris“ yra kilęs iš anglų kalbos žodžio, kuris Vakarų verslo aplinkoje nurodo puolančiąją/iniciatyviąją pusę įmonių susiliejimo ar kontrolės perėmimo sandėriuose. Kitaip sakant, reideris – tai įmonė ar korporacija, kuri siekia perimti kitos (paprastai mažesnės) kompanijos akcijas arba valdymą. Šiuolaikinėse vakarietiškoje valstybėse reiderystė yra gana dažnas reiškinys ir laikoma natūralia verslo ciklo bei rinkos ekonomikos dalimi. Plačiąja prasme tai yra didesnės įmonės susijungimas su mažesne. Reiderių veikla yra griežtai reglamentuota įstatymais ir kitais teisės aktais. Kaip reiderystės reiškinio sinonimai, nors ne visada tinkamai, vartojami tokie terminai kaip „nedraugiškas perėmimas“, „korporacinis konfliktas“, „neteisėtas įmonės kontrolės įtvirtinimas“. Visus šiuos procesus vakarietiškoje literatūroje paprastai apibūdina bendras angliškas terminas „mergers&acquisitions“ (M&A). Kuo gi skiriasi reideriai, veikiantys Vakarų valstybėse ir posovietinėse šalyse? Svarbiausi skirtumai yra keli: skiriasi tikslai, skiriasi veikimo metodai ir skiriasi bendros reiderių veikimo aplinkos sąlygos (santykis su teisine sistema). Pradėkime nuo tikslų.

Tikslai. Vakaruose reideriai paprastai orientuojasi į silpnas ir neefektyvias veikiančias įmones. Kitaip sakant, reideriai atlieka tam tikrą sanitarų vaidmenį – jie pašalina iš rinkos silpnus veikėjus ir taip palaiko sveiką konkurenciją bei efektyvų rinkos mechanizmų veikimą. Posovietinėje erdvėje reiderių tikslas – trumpalaikis pelnas nekreipiant dėmesio į pasekmes. Jie veikia kaip skėriai – užplūsta, pasimaitina (t.y. gauna pelną) ir skrenda ieškoti naujos aukos¹. Trumpai tariant, reideriai Vakaruose yra neatskiriama rinkos santykių sistemos dalis ir jų veikla kartais net yra pageidautina bei reikalinga. Posovietinėse šalyse reiderystė yra modernizacijos pasiekimų pritaikymo nemodernizuotoje politinėje sistemoje pasekmė. Kaip ir daugelis kitų iš Vakarų perimtų dalykų, reiderių supratimas, veikimo metodai ir požiūris į savo vietą bendroje aplinkoje yra gerokai iškraipomi (kartais tai vadinama „pritaikymu prie specifinių sąlygų“). Atitinkamai, reiderių tikslai Rusijoje arba Ukrainoje yra ne rinkos mechanizmas sustiprinti reikalingų funkcijų įgyvendinimas kartu gaunant pelną, o pelno gavimas visiškai nekreipiant dėmesio į savo veiksmų pasekmes bendrai ekonominei sistemai ir netgi visos valstybės ekonomikos būklei. Kai kurie apžvalgininkai net prilygina reiderystę Rusijoje terorizmui – „iš esmės reideriai yra blogesni už plėšikus, kadangi silpnina ekonomiką ir kelia grėsmę šalies

¹ Алексей Поздняков «Слияния и поглощения в России». – Аргументы и Факты, № 40 (1353), 2006 m. spalio 4 d. - http://gazeta.aif.ru/online/aif/1353/52_01

saugumui. Kai ginkluoti asmenys užgrobia lėktuvą ir paima įkaitus – tai vadinama terorizmu. Pats laikas ir reiderystę pripažinti specifine terorizmo forma ir kovoti su ja kaip su terorizmu”².

Veikimo metodai. Be abejo, svarbiausia priežastis, verčianti reiderius vadinti teroristais, yra jų naudojamos tikslų siekimo priemonės. Pradėti turbūt reikėtų nuo visų egzistuojančių reiderių veikimo metodų pristatymo. Literatūroje paprastai išskiriami keturi pagrindiniai:

- **Grynmeilas** (nuo angl. *greenmail*) – dažnai net nesiejamas su reideryste poveikio metodas, kurį įvairios kompanijos naudoja pelnui gauti. Grynmeilo esmė – puolančioji kompanija įsigyja dalį kitos kompanijos akcijų. Tuomet pradedama kalbėti apie dar didesnės akcijų dalies perėmimą (pvz. išpirkimą iš smulkesnių akcininkų), t.y. besiginančiai kompanijai kyla grėsmė prarasti kontrolinį akcijų paketą. Puolančioji kompanija pasiūlo parduoti įsigytas akcijas atgal besiginančiai už gerokai didesnę kainą. Pastaroji, siekdama išvengti įmonės perėmimo, priversta tai padaryti³. Tai nėra grynoji reiderystės forma, kadangi siekiama tik pelno iš akcijų perpardavimo neperimant kompanijos.
- **„Baltoji reiderystė“** – reideriai veikia laikydamiesi egzistuojančių teisės aktų ir įstatymų, naudodamiesi paliktomis teisinėmis spragomis. Paprastai organizuojamas akcijų arba kompanijos skolų supirkimas, tada stengiamasi laikinai susilpninti siekiamos įsigyti kompanijos finansinę ir ekonominę padėtį sumažinant jos akcijų vertę ir bandoma perimti kompanijos valdymą pasinaudojant statuto netikslumais ar kitais teisiniais metodais. Kitas metodas - akcijų supirkimas gerokai didesne nei rinkos kaina, taip įsigyjant kontrolinį akcijų paketą⁴.
- **„Pilkoji reiderystė“** – šiuo atveju veikiama ant įstatymo ir nusikaltimo ribos. „Pilkieji reideriai“ paprastai padirbinėja dokumentus, veda dvigubą registrą, organizuoja neteisėtus akcininkų susirinkimus, kuriuose priimami neteisėti sprendimai. Čia jau atsiranda poreikis užsiimti korupcija, ypač papirkinėjant teisėjus tais atvejais, kai atakuojamos kompanijos savininkai nusprendžia kreiptis į teismą gindami savo teises⁵.
- **„Juodoji reiderystė“** – labiausiai nusikalstama reiderių veikimo forma. Taip pat naudojami tie patys metodai, kaip ir „pilkosios reiderystės“ atveju, tačiau šiuo atveju egzistuoja gerokai didesni korupcijos mastai - papirkinėjami teisėjai, valdininkai, pareigūnai. Neretai pasitaiko atvejų, kad turtas perimamas naudojant fizinę jėgą⁶.

Iš paminėtų keturių reiderių veikimo metodų pirmi du yra dažniausiai naudojami Vakarų valstybėse – jie yra teisėti, nepažeidžia įstatymų ir priklauso tik nuo reiderių teisinio išprusimo bei žinių. Tuo tarpu posovietinėse valstybėse, ypač Rusijoje ir Ukrainoje, dažniausiai pasitaiko pilkosios ir juodosios reiderystės atvejų.

² Людмила Шерова «Рейдерство угрожает национальной безопасности России». – Новая Политика, 2008 m. liepos 28 d. - <http://www.novopol.ru/text48907.html>

³ <http://www.investopedia.com/terms/g/greenmail.asp>

⁴ Рейдерство в Украине: Проблема и Пути Решения. - Центр исследования корпоративных отношений, 2006 m. gruodžio 13 d. - <http://www.corporativ.info/?analytic/1186/>

„Чистильщики рынка“//Щит и меч №40/1104. - <http://www.ormvd.ru/press/np/133/137/9554>

⁵ Рейдерство в Украине (Op.cit)

⁶ A.A.Klishin „Who are Russian Raiders and How to Struggle with Them?“. – Klishin&Partners, <http://www.klishin.ru/index.php?lng=en&do=publications&id=141&print>

Priežastys. Kodėl egzistuoja tokie skirtumai, galima paaiškinti įvairiais veiksniais. Bendri verslo kultūros skirtumai, civilizaciniai ypatumai, istorinė patirtis ir pan. Vėlgi, literatūroje išskiriama kelios pagrindinės pilkosios ir juodosios reiderystės įsitvirtinimo posovietinėse šalyse priežastys. Pasak „Korporacinių santykių tyrimų centro“ Ukrainoje, reiderystė apskritai yra būdinga pereinamosios ekonomikos šalyse, kuriose atsiveria galimybės tapti milijardieriumi už niekinę sumą privatizavus strateginės svarbos įmonę ar net visą pramonės sektorių. Turbūt svarbiausia sąlyga reiderystei plisti būtent ir yra neteisėta privatizacija⁷. 2008 m. Rusijoje buvo atliktas kokybinis sociologinis reiderystės tyrimas⁸, o jo autoriai įvardija tokias reiderių klestėjimo Rusijoje priežastis:

- masinė korupcija ir teisėsaugos sistemos bei teismų silpnumas;
- įstatyminės bazės trūkumas;
- atskirų kompanijų ir asmenų turto bei kontroliuojamų aktyvų (tiek pramoninių, tiek nekilnojamo turto ir žemės nuosavybės) augimas;
- neefektyvus turimos nuosavybės valdymas (tai sąlygota fakto, kad privati nuosavybė posovietinėse šalyse vis dar nėra pakankamai apsaugota. Nuosavybė – tai, ką galima atimti);
- žemas verslo kultūros lygis;
- bendras rinkos ekonomikos institucijų silpnumas – pasak ekspertų, rinkos institucijos neveikia taip, kaip turėtų;
- abejingas, o kartais netgi agresyvus visuomenės požiūris į verslininkus ir privačią nuosavybę iš principo.

Reiderių rūšys:

1. **Naujų verslininkų klasė (reideriai-užsakovai).** Paprastai teisinį išsilavinimą turintys asmenys, gerai išmanantys teisės aktus, psichologiją ir jurisprudenciją. Tai verslininkai, nespėję sudalyvauti privatizacijos procese, todėl dabar bandantys atsigrębti perimdami kitų kontroliuojamas įmones.
2. **Kriminalinio pasaulio „baltosios apykaklės“.** Paprastai veikia pogrindyje ir nelenda į viešumą. Šis reiderių tipas paprastai naudojasi teisminės ir vykdomosios valdžios bei teisėsaugos institucijų įtakojimu.
3. **Vykdytojai – „padugnės“ ir vykdytojai-profesionalai.** Paprastai perėmimus įgyvendina reideriai-vykdytojai. Tai gali būti ir profesionalai ir „diletantai-padugnės“. Vykdytojai dažniausiai yra jauni, 23-30 metų amžiaus asmenys, atvykę iš provincijos į didžiuosius miestus. Tai visuomenės padugnės, kurie yra pasirengę už 1500-3000 USD deginti, naikinti ir žudyti. Vykdytojai-profesionalai, savo ruožtu, yra puikiai pasirengę teisiškai ir puikiai žino, kaip visiškai nusikalstamus veiksmus įvilkti į kvazi-teisinį rūbą.
4. **Valstybės pareigūnai.** Specialistų vertinimu, pats populiariausias reiderių tipas. Manoma, kad valstybinio reketo sąvoka yra pilnai įsitvirtinusi daugelyje visuomeninių procesų posovietinėse šalyse.

Šaltinis: Рейдерство как социально-экономический и политический феномен современной России

Panašias reiderystės priežastis Ukrainoje vardija ir šios šalies ekspertai. Pasak jų, „netobula Ukrainos korporatyvinė teisė, milžiniškas biurokratijos ir teisėsaugos institucijų korupcijos lygis – visa tai leidžia reideriams vykdyti plėšikiškus

⁷ Рейдерство в Украине (Op.cit)

⁸ Рейдерство как социально-экономический и политический феномен современной России. - Центр политических технологий, 2008 m. gegužės 20 d. - <http://www.politcom.ru/article.php?id=6192>

praktiškai bet kurios įmonės užgrobumus, nekreipiant dėmesio į esamą nuosavybės formą, dokumentų įforminimo kokybę, įmonės teisėtumo laipsnį ir pan.”⁹.

Visos šios sąlygos rodo, kad bandymas perkelti vakarietiškas žaidimo taisykles į joms nepritaikytą socio-politinę ir ekonominę aplinką posovietinėse šalyse vis dar susiduria su didelėmis problemomis. Ir reiderystė, kuri Rusijoje ir Ukrainoje yra įgavusi išimtinai neigiamą įvaizdį, nėra vienintelis atvejis. Tokie chrestomatiniai pavyzdžiai kaip „įstatymo viršenybė“ (angl. *rule of law*) ar netgi pati demokratija, kuomet bandomi įdiegti posovietinėse šalyse, paprastai įgauna labai modifikuotą pavidalą, mažai kuo panašų į originalą. Taip įstatymo viršenybė Rusijoje yra virtusi „įstatymo valdžia“ (angl. *rule by law*), o demokratija – suverenė demokratija.

Reideriai Rusijoje. Pats naujausias reiderių veiklos iliustravimo pavyzdys Rusijoje yra TNK-BP konfliktas. Bendros Rusijos ir Britanijos kompanijos akcininkai iš Rusijos (AAR grupė – „Alfa Group“, „Access Industries“ ir „Renovo“) šių metų vasaros pradžioje staiga pareikalavo bendros įmonės valdančiojo direktoriaus R.Dudley atsistatydinimo, kaltindama jį tik britų akcininkų interesų atstovavimu. Savo ruožtu, BP atstovai pareiškė, kad rusai tiesiog siekia sau įprastais (suprask – neteisėtais) metodais perimti kompanijos valdymą. Konfliktas gan greitai persikėlė į teismus, BP atšaukė beveik visus savo darbuotojus britus iš Rusijos. Rusijos valdžia į konfliktą formaliai nesikiša, tačiau kai kurie apžvalgininkai pastebi, kad Kremliaus abejingumu šiuo klausimu patikėti yra labai sunku¹⁰. Teigiama, kad AAR sukėlė aštrų konfliktą su britų investuotojais būtent tam, kad priverstų pastaruosius parduoti savo akcijas ir perduotų jas valstybiniam gigantui „Gazprom“. Mainais už tokią paslaugą valstybė pažadėtų rusų akcininkams (AAR grupei) palikti ramybėje jų pačių valdomas TNK-BP akcijas¹¹. Paprastai tariant, Rusijos valdžia leido AAR rinktis – perimat ir atiduodat mums britų akcijas arba mes pasiimam jūsų turimą akcijų dalį. Net jei toks įvykių eigos aiškinimas kol kas negali būti patvirtintas konkrečiais įrodymais, jis atitinka bendrą Rusijoje stebimą tendenciją, apie kurią kalba daugelis ekspertų. Ši tendencija – valdžios naudojimas reideriais siekiant savų interesų ir visiškai neatsižvelgiant į privačių kompanijų interesus, teises bei tikslus. Chronologiškai vertinant reiderystės fenomeną posovietinėje Rusijoje, išskiriami trys pagrindiniai etapai¹²:

- 1) pirmoji banga – 1990-ųjų pradžia, kai pasirodė pirmosios reiderystės užuomazgos ir tik 3 proc. kompanijos akcijų valdantys asmenys sugebėdavo sušaukti akcininkų susirinkimus ir perrinkti generalinį direktorių, o paskui su teismų pagalba įtvirtindavo savo teises į viso kompanijos turto valdymą;
- 2) antroji banga - 1990-ųjų antroji pusė, kuomet vyko įvairūs valstybinio turto privatizacijos aukcionai. Šiuo laikotarpiu atsirado nemažai didelių finansinius išteklius valdančių asmenų/įmonių, kurie ieškojo galimybių padidinti turimus aktyvus. Šiuo laikotarpiu reiderystė buvo labai pelningas verslas, kurio pelnas siekė daugiau nei 1000 proc. Tiesa, tuomet šis procesas dar nesivadino reideryste, o „kova už akcininkų teises“. Vienu didžiausių (ir sėkmingiausių) reiderininkų šiuo laikotarpiu laikomas kompanijos „RusAl“ vadovas, milijardierius O.Deripaska);

⁹ Рейдерство в Украине (Op.cit)

¹⁰ Рули домой, Британия! – Smart Money, Nr. 19 (109), 2008 m. birželio 2 d. - <http://www.smoney.ru/article.shtml?2008/06/02/5613>

¹¹ Рули домой, Британия (Op.cit)

¹² Рейдерство как социально-экономический и политический феномен современной России (Op.cit)

3) trečioji banga – „Jukos“ byla ir valstybinių reiderių iškilimas. Laikotarpis, kai privačius reiderius iš esmės pakeitė valstybiniai, t.y. valdžia pati pradėjo užsiiminėti reideryste. Pavyzdžių galima pateikti begales („Eastline“, „Arbat Prestige“, „Eldorado“, TolyatiAzot“, „Mecel“ ir daugelis kitų atvejų). TNK-BP aiškiai patektų į tokios „valstybinės reiderystės“ kategoriją.

Toks skirstymas reiškia vieną svarbų dalyką – nors Rusijos valdžia (naujasis prezidentas D.Medvedevas) garsiai kalba apie būtinybę įtvirtinti įstatymo viršenybę, teismų nepriklausomybę ir sunaikinti korupciją, tą padaryti trukdo ne tik įsisenėjusios problemos, bet ir nusistovėjęs Rusijos neigiamas įvaizdis. Šį įvaizdį pakeisti gali būti netgi sunkiau, nei įvykdyti teisminės sistemos reformą. Be to, kol kas įvykiai Rusijoje šį įvaizdį tik stiprina.

Kita išvada – iš Vakarų į Rusiją atėjęs reiderių bumas įsitvirtino ne pirmine savo forma (grynmeilo ir baltosios reiderystės pavidalu), tačiau „prisitaikė prie Rusijos sąlygų“ ir mutavo į nekontroliuojamą valstybinio šantažo instrumentą.

Rusijos reiderių „kainininkas“

Apie 90 proc. reiderystės atvejų Rusijoje fiksuojama Maskvoje. Verslas pelningas – kiekvieno „projekto“ rentabilumas siekia nuo 300-500 proc. iki 2000 proc.

Specialistų skaičiavimais, reiderių išlaidos perimant įmonę atrodo maždaug taip:

- nuo 50 iki 200 tūkst. USD – už reikalingą teismo sprendimą Maskvos regiono teismuose;
- nuo 10 iki 20 tūkst. USD – už reikalingą teismo sprendimą regionų teismuose;
- nuo 10 iki 60 tūkst. USD – už kyšius milicijai, tiriančioms institucijoms, prokuratūrai;
- apie 10 tūkst. USD – už neteisėtas teismo antstolių paslaugas;
- nuo 100 iki 200 USD – už kiekvieną smogiko paslaugų dieną.

Šaltinis: Вячеслав Димин «Пираты в галстуках и их покровители». - <http://www.raidu.net/antiraid/article1>

Reideriai Ukrainoje. Kiek kitokią mutacijos formą reiderystė gavo Ukrainoje. Čia, priešingai nei Rusijoje, pagrindiniais reideriais išliko privatūs asmenys, o ne valstybė. Naujausias reiderystės pavyzdys šioje šalyje – elektros tiekimo kompanijos „Dneproenergo“ užgrobimas. Dabar laukiama, kad artimiausiu metu bus perimta ir didžiausia elektros gamintoja šalyje – „Dneproenergo“¹³. Abiem atvejais skandalo centre atsидūrė investicinė kompanija „Business Invest“, priklausanti oligarcho I.Kolomoiskio valdomai įmonei „Privat“. Tiek „Dneproenergo“, tiek „Dneproenergo“ atveju, „Business Invest“ valdo mažą dalį šių kompanijų akcijų. Nepaisant to, kompanijai pavyko per teismus įrodyti, kad „Dneproenergo“ vadovybė buvo paskirta neteisėtai. Remdamasi tokiu teismo sprendimu, „Business Invest“ jėga išvesdino iš biuro buvusius „Dneproenergo“ vadybininkus ir paskelbė, kad įmonei vadovaus nauji vadovai. Klasikinis „juodosios reiderystės“ pavyzdys.

„Dneproenergo“ atvejis yra dar įdomesnis. Kontrolinį šios kompanijos akcijų paketą pernai įsigijo turtingiausias Ukrainos žmogus Rinatas Achmetovas. Šiomet šalies ministrė primininkė J.Tymošenko pareiškė abejojanti tokio įsigijimo teisėtumu. Tuo pat metu į teismus kreipėsi jau minėta „Business Invest“ kompanija, valdanti mažą „Dneproenergo“ akcijų dalį. Toks įvykių sutapimas liudija vieną iš dviejų galimybių. Arba Ukrainos valdžia (šiuo atveju J.Tymošenko) siekia pasinaudoti privačia įmone ir perimti kitos privačios kompanijos kontrolę (kaip ir Rusijos atveju),

¹³ Татьяна Ивженко «Рейдерская волна накануне выборов». – Независимая Газета, 2008 m. liepos 29 d. - http://www.ng.ru/cis/2008-07-29/6_raiders.html

arba Ukrainos oligarchai naudojami šalies valdžia savo tarpusavio nesutarimams spręsti. Žinant Ukrainos politinę konjunktūrą, realesnis atrodo antras variantas. Kodėl? Visų pirma dėl to, kad Ukrainos valdžia nėra vieningas organizmas, kaip kad Rusijoje. V.Juščenko, J.Tymošenko, V.Janukovičius – visi tempia valdžios paklodę į savo pusę ir dažniausiai siekia ne valstybinio intereso gynimo, bet savo reitingų didinimo. O šie reitingai labai priklauso nuo oligarchų paramos. Prieš kiekvienus rinkimus (tiek parlamento, tiek savivaldos) Ukrainoje beveik viešai skelbiama, kiek kainuoja vieta Aukščiausioje Radoje arba savivaldybės taryboje. Milijonierių skaičius Ukrainos parlamentarų tarpe taip pat rodo, kad į šiuos postus einama ne valstybei tarnauti, bet savo interesų ginti ir turto didinti (ypač viliojantis yra parlamentaro teisinės neliečiamybės statusas). O kadangi valdžios atstovai pešasi tarpusavyje ir nesugeba susitarti praktiškai jokių klausimų (Aukščiausiosios Rados tribūnos blokavimas tapo mėgstamiausiu Ukrainos parlamentarų užsiėmimu sesijos metu), susidaro palankiausios sąlygos veikti oligarchams. Grįžtant prie reiderystės galima teigti, kad silpna centrinė valdžia Ukrainoje sudarė sąlygas šia veikla užsiimti privatiems asmenims. Bent jau kol kas pinigai yra pagrindinis galios šaltinis Ukrainoje. Priešingai nei Rusijoje, oligarchai valdo valdžią, o ne valdžia kontroliuoja juos.

Ukrainos reiderių Top-10

1. **Grupė „Privat“.** Verslininkui ir vienam turtingiausių Ukrainos žmonių Igoriui Kolomoiskiui priklausanti kompanija reiderystės pagalba savo įtakon perėmė daugybę įmonių (ypač naftos ir chemijos pramonės srityje). Kartu su kompanija „Slavutic-Kapital“ laikoma viena iš labiausiai reidersytės schemas išplėtojusių įmonių visoje Ukrainoje. Politiniu grupės „Privat“ stogu laikoma s Julijos Tymošenko blokas ir Ukrainos premjerė asmeniškai.
2. **Grupė „Finansy i Kredit“.** Jos savininkas Konstantinas Ževago – senas Ukrainos politikos vilkas, šiuo metu priklausantis J.Tymošenko blokui. Patenka į turtingiausių Ukrainos žmonių dešimtuką. Ukrainos ekspertai tvirtina, kad „K.Ževago struktūra garsėja tuo, kad nuolatos dalyvauja bent keliuose teismo procesuose ir tai yra svarbiausia įmonės plėtros strategijos dalis“. Schema labai paprasta – nuperkama dalis kokios nors kompanijos akcijų, o po to teisiama dėl kontrolinio akcijų paketo (paprastai siekiant jį perimti iš valstybės). Daugiau nei pusė grupės aktyvų buvo įsigyti būtent teisiniu keliu.
3. **Konsorciumas „Alfa-Group“.** Įmonė gerai žinoma visoje posovietinėje erdvėje ir laikoma reidersytės tradicijų šiame regione pradininke. Kembridžo universiteto ekonomikos profesorius D.Lane savo laiku taip pat aktyviai prisidėjo prie kompanijos reiderių gebėjimų stiprinimo ir strategijų kūrimo. Kompanija žiniasklaidoje dažnai minima kartu su Ukrainos socialistų partija ir Regionų partija.
4. **System Capital Management.** Turtingiausiam ukrainiečiui – Rinatui Achmetovui - priklausanti įmonė. Manoma, kad tai viena iš „balčiausių“ reideryste užsiimančių kompanijų, kuri stengiasi nenaudoti neteisėtų metodų, bet ieško įstatymų spragų ir naudojami išsilavinusiais teisininkais. R. Achmetovas paprastai siejamas su Regionų partija.
5. **Grupė „UkrSib“.** Šiandien daugiau kaip pusė kompanijos akcijų priklauso prancūzų BNP Paribas, todėl manoma, kad „UkrSib“ patekimas į dešimtuką sietinas su buvusiomis nuodėmėmis. Nesiejamas su jokiais politinėmis jėgomis.
6. **Donbaso industrinė sąjunga.** Nėra turėjusi garsių „skandalų“, susijusių su reideryste, tačiau lėtai ir užtikrintai stiprina pozicijas Ukrainos rytuose perimdama daugybės mažesnių kompanijų valdymą. Politiniame pasaulyje ji atstovaujama labai aukštu lygmeniu – vienas iš holdingo savininkų Vitalijus Gaidukas yra Ukrainos nacionalinio saugumo ir gynybos tarybos sekretorius.
7. **Korporacija „Ukrpodsipnik“.** Viena iš didžiausių investicinių korporacijų Ukrainoje, užsiimanti daugybe įvairiausių veiklų. Ją kontroliuoja broliai Kliujevai, siejami su Regionų partija.
8. **Finansinė grupė TAS.** Grupės įsteigėjas S.Tigipko laikomas Ukrainos „metų reideriu“ dėl sėkmingo Kremenčiugo metalo lydymo gamyklos perėmimo. Kovoje dėl šios gamyklos TAS įveikė netgi R.Achmetovo „System Capital Management“. Pats S.Tigipko palaiko ryšius su daugeliu Ukrainos politikų.
9. **Kompanija „Slavutic-Kapital“.** Be šios kompanijos neapseina nei viena grupės „Privat“ reiderių akcija.
10. **Korporacija „Interpaip“.** Dar vieno Ukrainos oligarcho – Viktoro Pinčiuko – kompanija.

Šaltinis: Алексей Сахно „Страна должна знать своих героев: Крупнейшие рейдеры Украины“

Išvados. Taigi, reiderystės fenomenas visų pirma yra simptomas, žymintis daugelio posovietinių šalių dabartinės politinės sistemos iškrypimus ir mutacijas lyginant su Vakaruose įprastomis žaidimo taisyklėmis. Šis simptomas yra vienas iš daugelio, bylojančių apie tai, kad formalus vakarietiško tradicijų perėmimas – įstatymų, kitų teisės aktų bei institucinės santvarkos forma – iš esmės neturi didesnio poveikio tradiciniam požiūriui į politinio ar ekonominio elgesio standartus. O standartai, tiek Rusijoje, tiek Ukrainoje, išlieka tie patys – vyrauja neformalios žaidimo taisyklės, kurios aiškiai dominuoja formaliai įtvirtintų normų atžvilgiu. Toks simptomas pasireiškia praktiškai visose visuomeninio gyvenimo srityse – politikoje, ekonomikoje, teismų sistemoje ir kasdiniame gyvenime.

Tačiau svarbiausia visos šios istorijos išvada sietina su Vakarų politika tiek Rusijos, tiek Ukrainos atžvilgiu. Akivaizdu, kad kovą dėl įtakos daugelyje posovietinių valstybių tarp Rusijos ir Europos Sąjungos tvirtai laimi Maskva. Besirūpindama tinkamų įstatymų priėmimu, formalių reikalavimų atitikimu, ES tiesiog nepastebi to, kad realūs sprendimai priimami neformaliame lygmenyje. Rusija, kuri puikiai moka veikti būtent neformalioje aplinkoje, tuo puikiausiai naudojasi – jai visai nesvarbu, kokios formalios žaidimo taisyklės galioja. Svarbiausia – žinoti, ką daryti praktiškai, norint pasiekti vienokį ar kitokį rezultatą. ES kol kas to neperpranta.